

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Eğitim Bilişim Ağı'na (EBA) İlişkin Tutumları

Attitudes of Religious Culture and Ethics Teachers Towards Education Informatics Network (EBA)

Mehmet YILDIZ

Dr., Milli Eğitim Bakanlığı, Kadıburhaneddin İmam Hatip Ortaokulu
Dr, Ministry of Education, Kadıburhaneddin Imam Hatip Secondary School
Sivas/TURKEY

mehhmetyildiz@hotmail.com

<http://orcid.org/0000-0002-4548-0648>

Doi: 10.34085/buifd.1012322

Bu Araştırma; Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nin 02/04/2021 tarih ve 29071 Sayılı Etik İzin Onayı İle Yapılmıştır.

Öz

Son yıllarda öğrencilerin öğretim ortamına aktif bir şekilde katıldığı, görsel ve işitsel e-çeriklerle bireysel öğrenmelerin desteklendiği çevrimiçi platformlar yaygınlaşmaya başlamıştır. Bu çerçevede ülkemizde "Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi" (FATİH) projesi kapsamında 2012'de "Eğitim Bilişim Ağı" (EBA) kurulmuştur. EBA'da örgün eğitimde yer alan tüm derslerle ilgili, her sınıf seviyesinde doğru ve güvenilir e-çerikler sunulmakta ve öğretmenlere içerik hazırlama imkânı tanınmaktadır. EBA'da din öğretimine yönelik olarak Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin kullanabileceği içeriklere de yer verilmektedir. Bu çalışmada Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin EBA'ya ilişkin tutumlarının cinsiyet, yaş, hizmet yılı, çalışılan okul türü ve mezun olunan yükseköğretim programı değişkenlerine göre incelenmesi amaçlanmaktadır. Nicel araştırma türünde olan çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma verileri, ülke genelinde görev yapan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenleri içerisinde, uygun örnekleme yöntemiyle belirlenen 315 öğretmenden anket tekniğiyle toplanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Uğurlu ve Gürsoy tarafından geliştirilen "Eğitim Bilişim Ağı Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırma verileri SPSS 25 programıyla analiz edilmiştir. Çalışmada ulaşılan sonuçlara göre Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin EBA'ya ilişkin tutumları olumludur. Öğretmenlerin tutumlarında cinsiyet, yaş, çalışılan okul türü ve mezun olunan yükseköğretim programı değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık oluşmamıştır. Hizmet yılı düşük olan öğretmenlerin daha olumlu tutuma sahip olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Din Eğitimi, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Eğitim Bilişim Ağı, EBA, Tutum

Abstract

In recent years, online platforms have become widespread, where students actively participate in the teaching environment and individual learning is supported with visual and auditory e-contents. In this context, the "Education Informatics Network" (EBA) was established in 2012 within the scope of the "Movement to Increase Opportunities and Improve Technology" (FATİH) project in our country. In EBA, accurate and reliable e-contents are offered at all grade levels regarding all courses in formal education, and teachers are given the opportunity to prepare content. EBA also includes content that can be used by Religious Culture and Moral Knowledge teachers for religious education. In this study, it is aimed to examine the attitudes of Religious Culture and Moral Knowledge teachers towards EBA according to the variables of gender, age, years of service, type of school and graduated higher education program. The relational survey model was used in the study, which is in the type of quantitative research. The research data were collected by questionnaire technique from 315 teachers determined by convenient sampling method among the Religious Culture and Moral Knowledge teachers working throughout the country. "Education Information Network Attitude Scale" developed by Uğurlu and Gürsoy was used as a data collection tool in the research. Research data were analyzed with SPSS 25 program. According to the results obtained in the study, the attitudes of Religious Culture and Moral Knowledge teachers towards EBA are positive. There was no significant difference in the attitudes of the teachers according to the variables of gender, age, type of school and graduated higher education program. It has been observed that teachers with low years of service have more positive attitudes.

Keywords: Religious Education, Religious Culture and Moral Knowledge, Education Information Network, EBA, Attitude

GİRİŞ

Son yıllarda gerçekleşen teknolojik gelişmeler, hayatın birçok alanıyla birlikte eğitim alanında da etkisini göstermektedir. Dinamik bir süreç olan eğitimin teknolojik gelişmelere göre şekillenmesi elbette kaçınılmaz bir durumdur. Özellikle bilişim teknolojilerindeki gelişmeler, eğitimde kullanılan araçların çağa ayak uyduracak şekilde yenilenmesini gerekli kılmıştır. Başlangıçta TV, tepegöz, projeksiyon gibi teknolojik araçların kullanıldığı eğitim faaliyetlerinde, son yıllarda yaygınlaşan bilgisayar, akıllı tahta, tablet gibi araçlarla birlikte, öğrencinin öğretim ortamına aktif bir şekilde katıldığı, görsel ve işitsel e-İçeriklerle bireysel öğrenmelerin desteklendiği çevrimiçi platformlar kullanılmaya başlanmıştır. Eğitim teknolojilerindeki bu gelişmeler, ülkemizde yürütülen eğitim faaliyetlerine de yansımıştır.¹ Bu kapsamda Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından ülkemizdeki eğitim teknolojilerini güncelleştirmeye yönelik birçok proje ve uygulama hayata geçirilmiştir. Bu proje ve uygulamalar içerisinde en çok ön plana çıkan ise vizyon 2023 kapsamında 2011’de hayata geçirilen Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme (FATİH) projesi olmuştur.²

FATİH projesi, teknolojik imkânlardan yararlanarak eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak ve kaliteli eğitim içerikleriyle öğrencilere iyi bir eğitim imkânı sunmak amacıyla başlatılan büyük ve kapsamlı bir eğitim hareketidir. Fatih projesiyle, okullardaki teknolojik imkânların artırılması ve etkili öğrenmeyi sağlamak amacıyla eğitim sürecinde bilişim teknolojilerinden etkin bir şekilde yararlanılması hedeflenmiştir. Bu hedef çerçevesinde öğrencinin, dersteki başarısının yanı sıra, ilgi alanlarının, aktivitelerinin ve eğilimlerinin de değerlendirilebilmesine ve böylece onun tüm öğrencilik hayatıyla ilgili verinin analiz edilerek ilgi ve başarı alanına göre mesleğe yönlendirilebilmesine imkân tanıyacak bir alt yapı oluşturulması planlanmıştır.³ Beş ana bileşenden oluşan proje kapsamında öğretmen ve öğrencilerin ihtiyaç duydukları ders materyallerinin çevrimiçi olarak sunulmasıyla eğitsel e-İçeriğin sağlanması amacıyla MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü (YEĞİTEK) tarafından 2012’de Eğitim Bilişim Ağı (EBA) kurulmuştur.

EBA, kullanıcıları için tüm sınıf seviyelerinde müfredatla uyumlu ders içerikleriyle birlikte, kişisel ve mesleki gelişim içeriklerini kişiselleştirilmiş ve güvenilir olarak sunan çevrimiçi ve sosyal bir eğitim platformudur. Okullarda okutulan derslerin her biri için ayrı bir alanın bulunduğu EBA’da, her bir ders için zengin, etkileşimli ve güvenilir içerik bulunmaktadır. Her ders için ders kitabı, etkileşimli kitaplar, testler ve uygulamalarla birlikte, derslerin konu ve kazanımlarıyla eşleştirilmiş videolu ya da etkileşimli konu anlatımları, alıştırmalar, infografikler ve farklı tarzlarda sorular da EBA’da sunulmaktadır. Ayrıca öğretmenler EBA’ya görsel, işitsel ve yazılı içerik ekleme ve EBA üzerinde içerik oluşturma imkânına da sahiptir. Bu içeriklerin yanı sıra çizgi film, okuma kitabı, eğitsel oyun, belgesel, röportaj, dergi gibi farklı kategorilerde içeriğin yer aldığı; öğretmen, öğrenci ve velilerin kişisel gelişimlerine katkı sağlayacak zengin bir kütüphane alanı da EBA’da yer almaktadır. Kişiselleştirilmiş yapısıyla öğrenciye özel bir ara yüz ve içerik sunan EBA, akıllı öneri sistemi sayesinde öğrencinin performansına göre içerik önerisinde bulunabilmektedir. Ayrıca sosyal bir eğitim platformu olmasından dolayı EBA üzerinden öğrenciler ve öğretmenler birbirleriyle etkileşim içerisinde olabilmektedirler. Her kullanıcı kişisel duvarından ileti paylaşabilme, tartışma ve oylama yapabilme ve mesajlaşabilme imkanına da sahiptir. Öğretmenler EBA üzerinden öğrencilerine çalışmalar gönderebilmekte ve öğrencinin çalışmalara ve EBA kullanımına yönelik performansını takip edebilmektedir. ⁴ 2019’da Çin’de ortaya çıkan, 2020’de ülkemizi de etkileyen Covid 19 salgını nedeniyle salgının seyrine göre zaman zaman yüz yüze eğitime ara verilmiş, uzaktan eğitime geçilmiştir. Uzaktan eğitimin önem kazandığı bu süreçte EBA daha da işlevsel hale gelmiş ve uzaktan eğitim yapılabilen bir özelliğe kavuşturulmuştur.

Tüm dersler gibi Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (DKAB) dersine yönelik içeriklere de EBA’da yer verilmektedir. Hem ilkökul, hem ortaokul hem de lise düzeyindeki DKAB dersine yönelik görsel, işitsel ve yazılı içeriğe sahip olan EBA, DKAB öğretmenlerinin de kullandığı bir platformdur. Yapılan

¹ Zafer Çakmak - Cengiz Taşkıran, “Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Perspektifinden Eğitim Bilişim Ağı (EBA) Platformu”, *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 2017/9 (2017), 285.

² Ozan Coşkunserçe - Gökçe Becit İşçitürk, “Eğitim Bilişim Ağı (EBA) Platformu Hakkında Öğrencilerin Farkındalığının Artırılmasına Yönelik Bir Durum Çalışması”, *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi* 7/1 (2019), 261.

³ Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), “Fatih Projesi” (Erişim 17 Nisan 2021).

⁴ MEB, “Fatih Projesi”.

araştırmalarda EBA'yı kullanmaya yönelik yeterli bilgiye sahip olduklarını düşünen DKAB öğretmenleri, dersin verimliliğini arttırmak, eksik olan içeriği desteklemek, derste teknolojiden yararlanmak için EBA'da yer alan video ve görselleri kullandıklarını belirtmişlerdir.⁵ EBA'yı verimli bir platform olarak gören DKAB öğretmenleri,⁶ DKAB dersine yönelik EBA'da yer alan içeriğin yetersiz olduğu görüşündedirler.⁷ Bu çalışmada DKAB öğretmenlerinin EBA'ya ilişkin tutumları ve bu tutumlarının cinsiyet, yaş, hizmet yılı, çalışılan okul türü ve mezun olunan yükseköğretim programı değişkenlerine göre incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. DKAB öğretmenlerinin EBA'ya ilişkin tutumlarının düzeyi nedir?

2. DKAB öğretmenlerinin EBA'ya ilişkin tutumları cinsiyet, yaş, hizmet yılı, çalışılan okul türü ve mezun olunan yükseköğretim programına göre farklılaşmakta mıdır?

EBA'ya ilişkin yapılan araştırmalar incelendiğinde, DKAB dersi özelinde yapılan iki araştırmaya ulaşılmıştır. Bu araştırmaların her ikisi de nitel türde olup az sayıda katılımcıyla yapılmıştır. Her iki araştırma da DKAB öğretmenlerinin EBA'ya yönelik görüşlerini incelemeye yöneliktir. Bu araştırmalarda ulaşılan sonuçlara göre DKAB öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun daha çok görsel ve işitsel dokümanlara ulaşmak için az da olsa EBA'yı kullandığı, EBA'yı yararlı verimli olarak görmelerine rağmen içerik olarak yetersiz bulunduğu, EBA'yı kullanabilme konusunda kendilerini yeterli gördüğü ortaya çıkmıştır.⁸ Alan yazında DKAB öğretmenlerinin EBA'ya ilişkin tutumlarını belirlemeye yönelik bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu yönüyle araştırma özgün bir çalışmadır. Branş bazında ayırım yapmadan öğretmenlerin EBA'ya ilişkin tutumlarının belirlendiği bazı çalışmalar yapılmıştır.⁹ Bu çalışmalarda ulaşılan sonuçlara, çalışmamızın sonuçlarıyla ilişkilendirilerek ilerde değinilecektir. Uzaktan eğitimin değer kazandığı bir dönemde, DKAB öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde kullanılan platformlardan biri olan EBA'ya ilişkin tutumlarının tespit edildiği bu çalışmanın alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1. Yöntem

1.1. Araştırmanın Modeli

DKAB öğretmenlerinin EBA'ya ilişkin tutumlarının incelendiği bu çalışma tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma modelidir. Bu modelde araştırılmak istenen konu ya da olay, doğal ortamında ve olduğu gibi tanımlanır.¹⁰ Toplanan verilerle bir grubun belirli özelliklerinin tespit edilmeye çalışıldığı¹¹ tarama modelinde verilerin toplanmasında çeşitli araçlar kullanılır. Betimsel çalışmalarda en çok kullanılan veri toplama tekniği anket ve mülakattır.¹²

1.2. Evren ve Örneklem

⁵ Teceli Karasu, "İmam Hatip Meslek ve DİKAP Dersi Öğretmenlerinin Eğitim Bilişim Ağı (EBA) İle İlgili Görüşleri" 7/2 (2018), 938; Gökçe Becit İşçitürk - Emine Zehra Turan, "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Eğitim Bilişim Ağı'na İlişkin Görüşleri", *Turkish Studies* 13/29 (2018), 43.

⁶ Karasu, "İmam Hatip Meslek ve DİKAP Dersi Öğretmenlerinin Eğitim Bilişim Ağı (EBA) İle İlgili Görüşleri", 940.

⁷ Becit İşçitürk - Turan, "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Eğitim Bilişim Ağı'na İlişkin Görüşleri", 44.

⁸ Bkz. Becit İşçitürk - Turan, "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Eğitim Bilişim Ağı'na İlişkin Görüşleri", 35-45; Karasu, "İmam Hatip Meslek ve DİKAP Dersi Öğretmenlerinin Eğitim Bilişim Ağı (EBA) İle İlgili Görüşleri", 925-943.

⁹ Behice Varışoğlu, "Öğretmenlerin Eğitim Bilişim Ağı (EBA) Tutumlarının İncelenmesi", *Turkish Studies-Social Sciences* 14/6 (2019), 3511-3521; Şeyma Bayyığıt Teker, *Öğretmenlerin Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi (TPAB) Yeterlilikleri İle Eğitim Bilişim Ağı (EBA) Kullanımına Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki* (Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019); Beytullah Aztekin, *Öğretmenlerin Eğitim Bilişim Ağı'na Yönelik Farkındalık Düzeyleri Ve Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Zonguldak: Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020); Murat Şireci, *Öğretmenlerin EBA Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi* (Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021).

¹⁰ Niyazi Karasar, *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (Ankara: Nobel Yayın, 2014), 77.

¹¹ Şener Büyüköztürk vd., *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (Ankara: Pegem Akademi, 2019), 15.

¹² Saim Kaptan, *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri* (Ankara: Tekışık, 1998), 61.

Araştırmanın evreni 2020-2021 eğitim öğretim yılının 2. döneminde ilkokul, ortaokul ve liselerde görev yapan 44587¹³ DKAB öğretmenlerinden oluşmaktadır. Örneklem ise evren içerisinde olasılık dışı örnekleme türlerinden uygun örnekleme yöntemiyle¹⁴ belirlenmiş 315 DKAB öğretmeninden oluşmaktadır. Bulabildiğini örnekleme de denilen uygun örneklemede kolaylıkla bulunabilen örneklem birimleri kullanılır. Uygun örneklemede örneklemin temsil düzeyini tahmin etme olasılığı yoktur. Örneklem büyüklüğü için kesin bir sayı söz konusu değildir.¹⁵ Çok değişkenli analizlerin yapılabilmesi için örneklem büyüklüğünün, değişken sayısının 5 katından fazla olması gerekir.¹⁶ Bu bağlamda örneklemin yeterli temsil düzeyine sahip olduğu kabul edilmiştir. Örneklemini oluşturan katılımcıların kişisel özelliklerine göre dağılımı Tablo 1’de belirtilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan DKAB Öğretmenlerinin Kişisel Özellikleri

	Kişisel Özellikler	N	%
Cinsiyet	Kadın	172	54,6
	Erkek	143	45,4
	Toplam	315	100
Yaş	21-30	100	31,7
	31-40	129	41
	41-50	61	19,4
	51 ve Üzeri	25	7,9
	Toplam	315	100
Hizmet Yılı	1 5	96	30,5
	6 10	102	32,4
	11 15	56	17,8
	16 20	26	8,3
	21-25	12	3,8
	26 ve Üzeri	23	7,3
	Toplam	315	100
Çalışılan Okul Türü	İlkokul	13	4,1
	Ortaokul	239	75,9
	Lise	63	20
	Toplam	315	100
Mezun Olunan Yükseköğretim Programı	Yüksek İslam Enstitüsü	2	0,6
	Eski İlahiyat Fakültesi	168	53,3
	İlahiyat Fakültesi DKAB Bölümü	72	22,9
	Eğitim Fakültesi DKAB Bölümü	55	17,5
	Yeni İlahiyat/İslami İlimler Fakültesi	18	5,7
	Toplam	315	100

1.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

¹³ Bu sayı, Eğitime Bakış 2018: İzleme ve Değerlendirme Raporu’nda belirtilen 35211 sayısına, raporun yayınlanmasından sonra ataması yapılan DKAB öğretmenlerinin sayısının ilavesiyle elde edilmiştir. Bekir S. Gür vd., *Eğitime Bakış 2018: İzleme ve Değerlendirme Raporu* (Ankara: Eğitim Birsen Stratejik Araştırmalar Merkezi, 2018), 93.

¹⁴ Sevgi Yıldız, "Sosyal Bilimlerde Örnekleme Sorunu: Nicel ve Nitel Paradigmalardan Örnekleme Kuramına Bütüncül Bir Bakış", *Kesit Akademi Dergisi* 3/11 (2017), 430; Büyüköztürk vd., *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, 95.

¹⁵ Karasar, *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, 127.

¹⁶ Yalçın Karagöz, *SPSS ve AMOS 23 Uygulamalı İstatistiksel Analizler* (Ankara: Nobel, 2016), 284.

Araştırmada veri toplama aracı olarak Uğurlu ve Gürsoy tarafından geliştirilen¹⁷ Eğitim Bilişim Ağı (EBA) Ölçeği, yazarlarından gerekli izin alınarak kullanılmıştır. 5'li likert olarak geliştirilen ölçek, iki alt boyuta sahip olup ve 30 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 150, en düşük puan 30'dur. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. EBA'nın gerekliliğine yönelik 24 maddeden oluşan birinci boyutun güvenilirlik katsayısı 0,961, EBA'nın uygulanabilirliğine yönelik 6 maddeden oluşan ikinci boyutun güvenilirlik katsayısı 0,712'dir. Ölçeğin genel güvenilirlik katsayısı ise 0,950'dir. Bu çalışmada ise ölçeğin genel güvenilirlik katsayısı 0,933 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin toplanmasında çevrimiçi sosyal medya platformları (Whatsapp, Facebook, Telegram) kullanılmıştır. Çevrimiçi form olarak düzenlenen ölçeğin bağlantı linki bahsi geçen platformlardaki DKAB öğretmenlerinden oluşan gruplarda paylaşarak ölçek katılımcılara ulaştırılmıştır. Çalışmada kullanılan ölçek için Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Hukuk Müşavirliği'nden 02.04.2021 tarih ve E-60263016-050.06.04-29071 sayılı etik kuru onayı alınmıştır.

Verilerin analizinde SPSS 25.0 paket programı kullanılmıştır. Araştırmaya katılan DKAB öğretmenlerinin EBA'ya ilişkin tutumları hem her bir madde açısından, hem de genel olarak incelenmiştir. Verilerin normal dağılıp dağılmadığını belirlemek için "Kolmogorov Smirnov" normallik testi kullanılmıştır. Testin sonuçları Tablo 2'de belirtilmiştir.

Tablo 2. DKAB Öğretmenlerinin EBA'ya İlişkin Tutumlarının Normallik Testi Sonuçları

	Statistic	Std. Error
Mean	3,5051	0,03060
95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	3,4449
	Upper Bound	3,5653
5% Trimmed Mean	3,5136	
Median	3,5333	
Variance	0,295	
Std. Deviation	0,54314	
Minimum	1,53	
Maximum	4,93	
Range	3,40	
Interquartile Range	0,70	
Skewness	-0,359	0,137
Kurtosis	0,890	0,274

Bu teste göre çarpıklık (Skewness) değeri -,359, basıklık (Kurtosis) değeri ,890 olarak bulunmuştur. Bu değerler -1.5 ile +1.5 arasında olduğu için verilerin normal dağılım gösterdiği kabul edilmiştir.¹⁸

Puan ortalamalarının karşılaştırılmasında puan aralıkları dikkate alınmıştır. Ölçekten alınan puan ortalamaları 1.00-2.32 arası ise düşük, 2.33-3.66 arası ise orta, 3.67-4.00 arası ise yüksek olarak değerlendirilmiştir. Ölçekte yer alan her bir yeterli boyutunda, ortalama puanların bağımsız değişkenlerle ilişkisini belirlemek için bağımsız değişkenin niteliğine göre farklı teknikler kullanılmıştır. İki alt kategoriye ayrılan bağımsız değişkenler için "Bağımsız Örneklem T-Testi" (Independent Samples T-Test), ikiden fazla kategoriye ayrılan bağımsız değişkenler için "Tek Yönlü Varyans Analizi" (One Way ANOVA) testi kullanılmıştır. Anova sonuçlarına göre gruplar arasında manidar bir farklılaşma söz konusu ise, bu farklılığın kaynağını belirlemek için Post-Hoc çoklu karşılaştırma testleri kullanılmıştır. Levene testi sonuçlarına göre varyansı homojen olan gruplarda LSD¹⁹, varyansı homojen olmayan gruplarda Tamhane's T2 testi kullanılmıştır. Araştırmada gerçekleştirilen tüm analizlerde manidarlık düzeyi 0,05 olarak kabul edilmiştir.

Gruplardaki örneklem sayılarının 10'dan fazla olması ve birbirine yakın olması varyans analizlerinin güvenilirliği açısından tercih edilen bir durumdur. Ancak elde olmayan nedenlerden

¹⁷ Burcu Uğurlu - Güliden Gürsoy, "Eğitim Bilişim Ağı Tutum Ölçeği Geliştirme Çalışması", *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama* 8/2 (2018), 35-66.

¹⁸ Barabara G. Tabachnick - Linda S. Fidell, *Using Multivariate Statistics* (Boston: Pearson, 2013), 79.

¹⁹ Uygulama kolaylığı ve daha küçük ortalama farkların önemli bulunması ihtimali yüksek olduğu için bu test kullanılmıştır. Serpil Ergün Bülbül, "Çoklu Karşılaştırma Testleri ve Bir Örnek Uygulama", *Öneri Dergisi* 3/14 (2000), 97.

ötürü bu şartlar sağlanamayabilir. Bu durumda mevcut verilerle fakat farklı formüllerle testin yapılması gerekir. SPSS'le yapılan analizlerde ise gruplardaki veri sayısının aynı ya da farklı olmasının bir önemi yoktur.²⁰ Bu çalışmada, verilerin toplanması çevrimiçi sosyal medya platformları aracılığıyla yapıldığı için, gruplar arasında öngörülemeyen orantısızlıklar oluşmuştur. Elde edilen veriler SPSS yordamıyla analiz edilmiştir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

DKAB öğretmenlerinin EBA'ya ilişkin tutumlarının incelendiği bu çalışmanın bulguları, çalışmada kullanılan veri toplama aracıyla, bu araçla elde edilen verilerle ve bu aracın uygulandığı örnekleme sınırlıdır.

2. Bulgular ve Yorumlar

2.1. DKAB Öğretmenlerinin EBA'ya İlişkin Tutumlarının Düzeyine Dair Betimsel Bulgular

DKAB öğretmenlerinin EBA'ya yönelik tutumlarının düzeyini belirlemek için yapılan analiz sonuçlarına göre elde edilen bulgular Tablo 3'te belirtilmiştir.

Tablo 3. DKAB Öğretmenlerinin EBA'ya İlişkin Tutumlarının Düzeyi

Boyut	Madde	X	Ss	Tutum Düzeyi
EBA'nın Gerekliliği Boyutu	EBA'nın, öğrencilerin derse yönelik ilgisini artırıyor olmasını önemsiyorum.	3,44	1,02	Orta
	EBA'nın, öğrencilerin dersi anlamalarına sağladığı katkıyı önemli buluyorum.	3,47	0,95	Orta
	EBA'yı kullandığımda konularımı zamanında yetiştiremeyeceğim düşüncesi beni ENDİŞELENDİRİYOR.	3,63	1,03	Orta
	EBA'nın, öğrencilerin değişik fikirler üretmesine sağladığı katkı keyif vericidir.	3,08	0,98	Orta
	EBA'nın, öğrencilere ders saatleri dışında tekrar imkân sağlamasını önemli buluyorum.	3,96	0,88	Yüksek
	EBA, öğrencilerin konuyu anlamalarına önemli bir katkı SAĞLAMAZ.	3,75	0,89	Yüksek
	EBA'nın, öğrencilerin konuyu kendi hızlarına göre öğrenmelerine sağladığı desteği önemsiyorum.	3,49	0,88	Orta
	EBA'nın, öğrencilerin ilginç bilgiler öğrenmelerine imkân sağlıyor olması keyif vericidir.	3,50	0,92	Orta
	EBA'nın, dersleri öğrenciler açısından daha eğlenceli hale getireceğini umuyorum.	3,49	0,88	Orta
	EBA'da yer alan materyallerin ders sunumuma sağladığı desteği önemli buluyorum.	3,51	0,97	Orta
	EBA platformu ile kalabalık sınıflarda verim alamamaktan ENDİŞE duyarım.	2,91	1,08	Orta
	EBA'nın, derslerimin daha planlı ilerlemesine olan katkısı keyif vericidir.	3,29	0,93	Orta
	EBA DERS'teki ödevleri, öğrencilere göndermenin iş yükümü (ek ders notu oluşturma ve fotokopi çekme gibi konularda) azaltıyor olması keyif vericidir.	3,63	1,01	Orta
	EBA'nın, materyal hazırlama konusunda beni pasifleştirmesinden ENDİŞE duyuyorum.	3,73	0,85	Yüksek
	Ders sırasında, EBA'da yer alan etkinlikleri uygulamanın, zaman yönetimi açısından sağladığı avantajı önemsiyorum.	3,57	0,82	Orta
EBA'daki zengin içeriğin dersime çeşitlilik katması hoşuma gidiyor.	3,47	0,98	Orta	

²⁰ Karagöz, SPSS ve AMOS 23 Uygulamalı İstatistiksel Analizler, 412.

	EBA platformu, öğretim açısından iyi bir tamamlayıcıdır.	3,64	0,80	Orta
	EBA kullanmanın, öğretmen olarak beni ikinci plana iteceği düşüncesi beni ENDİŞELENDİRİYOR.	4,01	0,81	Yüksek
	EBA'nın, çeşitli öğretim yöntemlerini kullanmama imkan sağlamasından hoşnutum.	3,57	0,84	Orta
	Sınıf ortamında yapılamayacak etkinlikleri, EBA'yı kullanarak yapabilmek güzeldir.	3,51	0,96	Orta
	EBA'nın, derse materyal getirme ihtiyacını önemli ölçüde karşılaması hoşuma gidiyor.	3,44	0,93	Orta
	EBA'yı kullanırken teknik aksaklıklar yaşamaktan KORKARIM.	2,63	1,11	Orta
	EBA'yı kullanmanın, derste yazmaya harcadığım zamanı azaltmasından hoşnutum.	3,47	1,00	Orta
	EBA ile ilgili haberler dikkatimi ÇEKMEZ.	4,00	0,79	Yüksek
EBA'nın Gerekliliği Boyutu Ortalaması		3,51	0,54	Orta
EBA'nın Uygulanabilirliği Boyutu	Öğretmenlerin EBA'yı kullanmaları gerektiğine inanıyorum.	4,03	0,84	Yüksek
	EBA'nın, beni daha etkin bir öğretmen yaptığını hissediyorum.	3,22	0,97	Orta
	EBA'dan ilginç bilgilere ulaşmak, bu platforma yönelik ilgimi artırır.	3,60	0,89	Orta
	EBA içeriğinin ders kitabına göre daha kapsamlı olması hoşuma gidiyor.	3,43	0,96	Orta
	EBA'daki içeriklerin öğrencilerin hazır bulunuşluklarını dikkate almamış olması beni RAHATSIZ ediyor.	3,11	0,95	Orta
	EBA'nın, öğretmenlerin kaynak ihtiyacını karşılama noktasında sağladığı katkı güzeldir.	3,59	0,97	Orta
EBA'nın Uygulanabilirliği Boyutu Ortalaması		3,50	0,66	Orta
Genel Ortalama		3,51	0,54	Orta

Tablo 3'e göre araştırmaya katılan DKAB öğretmenlerinin EBA'ya ilişkin tutumlarının puan ortalaması 3.51'dir. Bu sonuca göre DKAB öğretmenlerinin EBA'ya ilişkin tutumlarının orta düzeyde ve pozitif yönde olduğu anlaşılmaktadır. Ölçeğin alt boyutlarına bakıldığında, EBA'nın Gerekliliği alt boyutunun puan ortalaması 3.51, EBA'nın Uygulanabilirliği alt boyutunun puan ortalaması 3.50'dir. Her iki alt boyutta da öğretmenlerin tutumlarının pozitif yönde ve orta düzeyde olduğu görülmektedir. Ölçekte yer alan maddelere göre ortalamalar incelendiğinde, öğretmenlerin tutum düzeyleri EBA'nın gerekliğine yönelik 5 maddede yüksek, 19 maddede orta düzeyde; EBA'nın uygulanabilirliğine yönelik 1 maddede yüksek, 5 maddede ise orta düzeydedir. Konuyla ilgili farklı zaman ve örneklemelerde yapılan araştırmalarda da benzer sonuçlar ortaya çıkmıştır.²¹

2.2. DKAB Öğretmenlerinin EBA'ya İlişkin Tutumlarının Bağımsız Değişkenlerle İlişkisine Dair Bulgular

DKAB öğretmenlerinin EBA'ya ilişkin tutumlarında, cinsiyete göre manidar bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için bağımsız örneklem t testi yapılmıştır. Testin sonuçları Tablo 4'te belirtilmiştir.

Tablo 4. DKAB Öğretmenlerinin EBA'ya İlişkin Tutumlarının Cinsiyete Göre T Testi Sonuçları

²¹ Varışoğlu, "Öğretmenlerin Eğitim Bilişim Ağı (EBA) Tutumlarının İncelenmesi", 3514; Bayyığıt Teker, *Öğretmenlerin Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi (TPAB) Yeterlilikleri İle Eğitim Bilişim Ağı (EBA) Kullanımına Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki*, 57; Aztekin, *Öğretmenlerin Eğitim Bilişim Ağı'na Yönelik Farkındalık Düzeyleri Ve Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, 74-75; Şireci, *Öğretmenlerin EBA Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi*, 45.

Boyut	Cinsiyet	N	X̄	Ss	t	sd	p
Uygulanabilirlik	Kadın	172	3,47	0,68	-0,764	313	0,446
	Erkek	143	3,53	0,64			
Gereklilik	Kadın	172	3,48	0,56	-0,858	313	0,392
	Erkek	143	3,54	0,52			
Genel	Kadın	172	3,48	0,56	-0,869	313	0,385
	Erkek	143	3,53	0,52			

Tabloya göre araştırmaya katılan DKAB öğretmenlerinin EBA'ya ilişkin tutumlarında, cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma yoktur [$t_{(313)}=0.869$; $p=0.385$]. Bu sonuç, DKAB öğretmenlerinin EBA'ya ilişkin tutumlarında, cinsiyet değişkeninin etkisinin olmadığı anlamına gelmektedir. Sonuçlara göre ölçeğin alt boyutlarında da cinsiyet değişkeninin anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmektedir. Bu sonuç, konuyla ilgili olarak farklı örneklemelerde yapılan araştırmalarda ulaşılan sonuçlarla paralellik göstermektedir.²²

DKAB öğretmenlerinin EBA'ya ilişkin tutumlarında yaş değişkenine göre manidar bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 5'te belirtilmiştir.

Tablo 5. DKAB öğretmenlerinin EBA'ya İlişkin Tutumlarının Yaş Göre ANOVA Testi Sonuçları

Boyut	Yaş	N	X̄	Ss	Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Uygulanabilirlik	21-30	100	3,53	0,65	Gruplar Arası	1,485	3	0,495	1,139	0,334
	31-40	129	3,51	0,64	Gruplar İçi	135,179	311	0,435		
	41-50	61	3,50	0,71	Toplam	136,663	314			
	51 ve üzeri	25	3,27	0,69						
	Toplam	315	3,50	0,66						
Gereklilik	21-30	100	3,47	0,57	Gruplar Arası	1,360	3	0,453	1,556	0,200
	31-40	129	3,54	0,50	Gruplar İçi	90,572	311	0,291		
	41-50	61	3,57	0,55	Toplam	91,932	314			
	51 ve üzeri	25	3,33	0,59						
	Toplam	315	3,51	0,54						
Genel	21-30	100	3,48	0,56	Gruplar Arası	1,250	3	0,417	1,418	0,238
	31-40	129	3,54	0,50	Gruplar İçi	91,382	311	0,294		
	41-50	61	3,55	0,57	Toplam	92,632	314			
	51 ve üzeri	25	3,31	0,60						
	Toplam	315	3,51	0,54						

Tabloya göre araştırmaya katılan DKAB öğretmenlerinin EBA'ya ilişkin tutumlarında yaş değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma olmamıştır [$F_{(3, 311)}=1.418$; $p=0.238$]. Bu

²² Varışoğlu, "Öğretmenlerin Eğitim Bilişim Ağı (EBA) Tutumlarının İncelenmesi", 3519; Bayyığıt Teker, *Öğretmenlerin Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi (TPAB) Yeterlilikleri İle Eğitim Bilişim Ağı (EBA) Kullanımına Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki*, 59; Aztekin, *Öğretmenlerin Eğitim Bilişim Ağı'na Yönelik Farkındalık Düzeyleri Ve Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, 75; Şireci, *Öğretmenlerin EBA Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi*, 46.

sonuca göre DKAB öğretmenlerinin EBA'ya ilişkin tutumlarında, yaş değişkeninin etkisinin olmadığı anlaşılmaktadır. Ölçeğin alt boyutları için de aynı durum söz konusu olup, EBA'nun uygulanabilirliği ve gerekliliği konusunda, farklı yaş grubundaki DKAB öğretmenlerinin benzer tutumlara sahip olduğu anlaşılmaktadır. Varışoğlu tarafından yapılan araştırmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır.²³ Aztekin tarafından yapılan araştırmada, uygulanabilirlik boyutunda anlamlı bir farklılık oluşmazken, gereklilik boyunda 41-50 yaş grubundaki öğretmenlerin ortalaması düşük çıkmıştır.²⁴

DKAB öğretmenlerinin EBA'ya ilişkin tutumlarında hizmet yılı değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 6 'da belirtilmiştir.

Tablo 6. DKAB Öğretmenlerinin EBA'ya İlişkin Tutumlarının Hizmet Yılına Göre ANOVA Testi Sonuçları

Boyut	Hizmet Yılı	N	X̄	Ss	Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Uygulanabilirlik	1-5	96	3,58	0,62	Gruplar Arası	4,563	5	0,913	2,135	0,061
	6-10	102	3,45	0,65	Gruplar İçi	132,100	309	0,428		
	11-15	56	3,52	0,68	Toplam	136,663	314			
	16-20	26	3,69	0,60						
	21-25	12	3,15	0,82						
	26 ve üzeri	23	3,26	0,71						
	Toplam	315	3,50	0,66						
	Gereklilik	1-5	96	3,52	0,59	Gruplar Arası	3,112	5	0,622	2,165
6-10		102	3,48	0,48	Gruplar İçi	88,820	309	0,287		
11-15		56	3,59	0,55	Toplam	91,932	314			
16-20		26	3,68	0,47						
21-25		12	3,19	0,47						
26 ve üzeri		23	3,34	0,62						
Toplam		315	3,51	0,54						
Genel		1-5	96	3,53	0,57	Gruplar Arası	3,261	5	0,652	2,255
	6-10	102	3,47	0,49	Gruplar İçi	89,371	309	0,289		
	11-15	56	3,58	0,55	Toplam	92,632	314			
	16-20	26	3,68	0,48						
	21-25	12	3,18	0,53						
	26 ve üzeri	23	3,33	0,63						
	Toplam	315	3,51	0,54						

Tabloya göre araştırmaya katılan DKAB öğretmenlerinin EBA'ya ilişkin tutumları ile hizmet süreleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki söz konusudur [$F_{(5, 309)}=2.255$; $p=0.049$]. Bu ilişkinin hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla post-hoc analizi yapılmıştır. Levene's testi sonuçlarına göre hizmet yılı grupları homojen dağılım gösterdiği için ($LF= 0,553$; $p=0.736$) post-hoc LSD testi tercih edilmiştir. LSD sonuçlarına göre 1-5, 11-15 ve 16-20 yıl hizmet süresi olan öğretmenlerin 21-25 yıl hizmeti olanlara göre; 16-20 yıl hizmeti olan öğretmenlerin 26 yıl ve üzeri

²³ Varışoğlu, "Öğretmenlerin Eğitim Bilişim Ağı (EBA) Tutumlarının İncelenmesi", 3519.

²⁴ Aztekin, Öğretmenlerin Eğitim Bilişim Ağı'na Yönelik Farkındalık Düzeyleri Ve Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, 76.

hizmeti olanlara göre EBA'ya ilişkin tutumlarının daha yüksek ortalamaya sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre hizmet süresi düşük olan, dolayısıyla meslekte yeni olan DKAB öğretmenlerinin EBA'ya ilişkin tutumlarının daha olumlu olduğu söylenebilir. DKAB öğretmenlerinin EBA'ya ilişkin tutumları ile hizmet süreleri arasında ölçeğin geneli açısından ortaya çıkan bu ilişki, ölçeğin alt boyutları için söz konusu olmamıştır. Varışoğlu²⁵ ve Bayyigit Teker²⁶ tarafından yapılan araştırmalarda, öğretmenlerin EBA'ya ilişkin tutumları ile hizmet süreleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Aztekin'in araştırmasında, 21 yıl ve üzeri hizmeti olan öğretmenlerin EBA'nın gerekliliği boyutundaki puan ortalamaları daha düşük çıkmıştır.²⁷ Şireci'nin araştırmasında ise 26 yıl ve üzeri hizmeti olanların puan ortalaması daha yüksek çıkmıştır.²⁸

DKAB öğretmenlerinin EBA'ya ilişkin tutumlarında çalışılan okul türüne göre anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 7 'de belirtilmiştir.

Tablo 7. DKAB öğretmenlerinin EBA'ya İlişkin Tutumlarının Çalışılan Okul Türüne Göre ANOVA Testi Sonuçları

Boyut	Çalışılan Okul Türü	N	X	Ss	Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Uygulanabilirlik	İlkokul	13	3,51	0,70	Gruplar Arası	0,015	2	0,007	0,017	0,984
	Ortaokul	239	3,49	0,64	Gruplar İçi	136,649	312	0,438		
	Lise	63	3,51	0,72	Toplam	136,663	314			
	Toplam	315	3,50	0,66						
Gereklilik	İlkokul	13	3,57	0,50	Gruplar Arası	0,196	2	0,098	0,333	0,717
	Ortaokul	239	3,52	0,53	Gruplar İçi	91,736	312	0,294		
	Lise	63	3,46	0,60	Toplam	91,932	314			
	Toplam	315	3,51	0,54						
Genel	İlkokul	13	3,56	0,51	Gruplar Arası	0,118	2	0,059	0,199	0,819
	Ortaokul	239	3,51	0,53	Gruplar İçi	92,514	312	0,297		
	Lise	63	3,47	0,61	Toplam	92,632	314			
	Toplam	315	3,51	0,54						

Tabloya göre araştırmaya katılan DKAB öğretmenlerinin EBA'ya ilişkin tutumlarında, çalışılan okul türüne göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma olmamıştır [$F_{(2, 312)}=0.199$; $p=0.819$]. Bu sonuca göre DKAB öğretmenlerinin ilkokul, ortaokul ya da lisede görev yapıyor olmalarının, onların EBA'ya ilişkin tutumlarını etkilemediği anlaşılmaktadır. Ölçeğin alt boyutları içinde aynı durum söz konusudur.

DKAB öğretmenlerinin EBA'ya ilişkin tutumlarında mezun olunan yükseköğretim programına göre anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 8 'de belirtilmiştir.

Tablo 8. DKAB öğretmenlerinin EBA'ya İlişkin Tutumlarının Mezun Olunan Yükseköğretim Programına Göre ANOVA Testi Sonuçları

²⁵ Varışoğlu, "Öğretmenlerin Eğitim Bilişim Ağı (EBA) Tutumlarının İncelenmesi", 3519.

²⁶ Bayyigit Teker, *Öğretmenlerin Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi (TPAB) Yeterlilikleri İle Eğitim Bilişim Ağı (EBA) Kullanımına Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki*, 60.

²⁷ Aztekin, *Öğretmenlerin Eğitim Bilişim Ağı'na Yönelik Farkındalık Düzeyleri Ve Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, 78.

²⁸ Şireci, *Öğretmenlerin EBA Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi*, 49.

Boyut	Mezun Olunan Yükseköğretim Programı	N	X	Ss	Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Uygulanabilirlik	Yüksek İslam Enstitüsü	2	3,08	1,30	Gruplar Arası	2,998	4	0,74 9	1,73 8	0,14 1
	Eski İlahiyat Fakültesi	168	3,47	0,68	Gruplar İçi	133,666	31	0,43 0	1	
	İlahiyat Fakültesi	72	3,45	0,65	Toplam	136,663	31		4	
	DKAB Bölümü									
	Eğitim Fakültesi	55	3,52	0,58						
	DKAB Bölümü									
	Yeni İlahiyat/İslami İlimler Fakültesi	18	3,86	0,60						
Toplam	315	3,50	0,66							
Gereklilik	Yüksek İslam Enstitüsü	2	3,31	0,97	Gruplar Arası	1,266	4	0,31 6	1,08 2	0,36 5
	Eski İlahiyat Fakültesi	168	3,52	0,54	Gruplar İçi	90,666	31	0,29 0	2	
	İlahiyat Fakültesi	72	3,48	0,56	Toplam	91,932	31		4	
	DKAB Bölümü									
	Eğitim Fakültesi	55	3,45	0,48						
	DKAB Bölümü									
	Yeni İlahiyat/İslami İlimler Fakültesi	18	3,73	0,59						
Toplam	315	3,51	0,54							
Genel	Yüksek İslam Enstitüsü	2	3,27	1,04	Gruplar Arası	1,442	4	0,36 1	1,22 6	0,30 0
	Eski İlahiyat Fakültesi	168	3,51	0,55	Gruplar İçi	91,190	31	0,29 0	4	
	İlahiyat Fakültesi	72	3,47	0,54	Toplam	92,632	31		4	
	DKAB Bölümü									
	Eğitim Fakültesi	55	3,46	0,48						
	DKAB Bölümü									
	Yeni İlahiyat/İslami İlimler Fakültesi	18	3,76	0,57						
Toplam	315	3,51	0,54							

Tabloya göre araştırmaya katılan DKAB öğretmenlerinin EBA'ya ilişkin tutumlarında, mezun olunan yükseköğretim programına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma olmamıştır [$F(4, 310)=1.226; p=0.300$]. Bu sonuca göre DKAB öğretmenlerinin EBA'ya ilişkin tutumlarında, hem ölçeğin geneli açısından hem de ölçeğin alt boyutları açısından, öğretmenlerin mezun oldukları yükseköğretim programının etkisinin olmadığı anlaşılmaktadır.

DKAB öğretmenliğine kaynaklık eden yükseköğretim programlarında tarihi süreçte çeşitli değişimler yapılmış ve farklı isimlerde farklı kurumlar ortaya çıkmıştır.²⁹ Dolayısıyla günümüzde DKAB dersini okutan öğretmenler arasında, mezun oldukları yükseköğretim programı açısından farklılıklar vardır. Ancak bu durum DKAB öğretmenlerinin EBA'ya ilişkin tutumlarında bir farklılık oluşturmamıştır. DKAB öğretmenlerinin hizmet öncesi eğitimlerinde EBA'ya yönelik bir eğitim almamış olmalarının, dolayısıyla öğretmenlerin göreve başladıktan sonra EBA ile tanışmış olmalarının,³⁰ bu sonuçta etkili olduğu söylenebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

DKAB öğretmenlerinin Eğitim Bilişim Ağı'na (EBA) ilişkin tutumlarının incelendiği bu araştırma, tarama modelinde olup, betimsel yöntemle yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini, uygun örnekleme yöntemiyle seçilen 315 DKAB öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma verileri Uğurlu ve Gürsoy tarafından geliştirilen³¹ Eğitim Bilişim Ağı (EBA) Ölçeği vasıtasıyla toplanmıştır.

Araştırmada ulaşılan sonuçlara göre, DKAB öğretmenlerinin EBA'ya ilişkin tutumlarının orta düzeyde (3,51) ve pozitif yönde olduğu tespit edilmiştir. Ölçeğin "gereklilik" ve "uygulanabilirlik" şeklinde adlandırılan alt boyutlarına göre, öğretmenlerin EBA'ya ilişkin tutumlarında farklılık oluşmamış, her iki alt boyutta da öğretmenlerin tutumlarının orta düzeyde ve pozitif yönde olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre, EBA'nın DKAB öğretmenleri tarafından gerekli ve uygulanabilir olarak görüldüğü anlaşılmaktadır. Araştırma verilerinin toplandığı süreçte, Covid 19 salgını nedeniyle uzaktan eğitimin yapıyor olmasının ve EBA'nın uzaktan eğitimin yapıldığı platformlardan biri olmasının, bu sonuçların ortaya çıkmasında etkili olduğu söylenebilir. Yani uzaktan eğitim sürecinin, öğretmenlerin EBA'ya ilişkin tutumlarını olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

Araştırma sonuçlarına göre, DKAB öğretmenlerinin cinsiyet, yaş, çalışılan okul türü ve mezun olunan yükseköğretim programı özellikleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ortaya çıkmıştır. Ölçeğin alt boyutları dikkate alındığında da aynı sonuca ulaşılmıştır. Yani öğretmenlerin cinsiyetinin, yaşının, çalıştıkları okul türünün ve mezun oldukları yükseköğretim programının, hem EBA'nın gerekliliği hem de EBA'nın uygulanabilirliği açısından öğretmenlerin tutumlarında etkili olmadığı anlaşılmaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre DKAB öğretmenlerinin hizmet süreleri ile EBA'ya ilişkin tutumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Hizmet süresi düşük olan öğretmenlerin EBA'ya ilişkin tutumlarının, hizmet süresi yüksek olanlara göre daha olumlu olduğu görülmektedir. Ölçeğin alt boyutları açısından aynı sonuç ortaya çıkmamıştır. Yani DKAB öğretmenlerinin hizmet süresi ile EBA'nın gerekliliği ve uygulanabilirliği konusundaki tutumları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı anlaşılmaktadır.

Covid 19 pandemisi, yüz yüze eğitimin yapılamayacağı durumlarda, uzaktan eğitim yapabilme imkânına sahip olmanın önemini artırmıştır. Bu bağlamda ülkemizde yüz yüze eğitimin yapılamadığı zamanlarda, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı eğitim kurumlarında uzaktan eğitim yapılabilmesi için EBA platformu işlevsel hale getirilmiştir. Bu durumun, DKAB öğretmenlerinin DKAB derslerine yönelik içeriğin de yer aldığı EBA platformuna yönelik tutumlarını pozitif yönde etkilediği söylenebilir. EBA'ya yönelik bu olumlu tutumun yüz yüze eğitimin yapıldığı zamanlarda da devam etmesinin, EBA'nın öğretmenler tarafından yüz yüze eğitimi destekleyecek şekilde işlevsel olarak kullanılmasıyla ilişkili olacağı söylenebilir.

Yüz yüze eğitimde olduğu gibi uzaktan eğitimde de sürecin en önemli öğelerinden biri öğretmendir. Derslerin planlama, hazırlık, uygulama ve değerlendirme süreçlerinde öğretmenin

²⁹ Bk. Recai Doğan, "Cumhuriyet Dönemi İlahiyat Fakülteleri/Din Yükseköğretim: Tarihsel Gelişimi Problemleri ve Geleceği", *Türkiye'de Dinler Tarihinin Kurumsallaşması Sürecinde Prof. Dr. Abdurrahman Küçük*, ed. Ahmet Hikmet Eroğlu (Ankara: Berikan Yayınevi, 2016), 231-250.

³⁰ Karasu, "İmam Hatip Meslek ve DİKAP Dersi Öğretmenlerinin Eğitim Bilişim Ağı (EBA) İle İlgili Görüşleri", 939.

³¹ Uğurlu - Gürsoy, "Eğitim Bilişim Ağı Tutum Ölçeği Geliştirme Çalışması".

oynadığı rol, uzaktan eğitim sürecinde de önemini korumaktadır. Uzaktan eğitimle yapılan DKAB dersinde dersi planlayan, işleyen ve değerlendiren öğretmendir. Dolayısıyla DKAB öğretmenlerinin uzaktan eğitim platformu olan EBA'ya yönelik tutumları, bu platform üzerinden yapılan DKAB dersinin niteliğini etkileyecektir. EBA'ya yönelik olumlu bir tutuma sahip olan DKAB öğretmenin EBA platformu ile yaptığı dersin, daha etkili ve işlevsel olması beklenir. Çünkü EBA'ya yönelik olumlu bir tutuma sahip olan DKAB öğretmeni, EBA'nın sağladığı olanakların farkında olur ve dersin planlama, hazırlık, uygulama ve değerlendirme süreçlerinde bu olanakları daha etkili kullanabilir.

Öneriler

Bu çalışma EBA platformunun da kullanıldığı uzaktan eğitim sürecinde yapılmıştır. Dolayısıyla DKAB öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde EBA'yı daha yoğun kullanmış olmalarının, araştırmada ulaşılan sonuçlarda etkili olduğu düşünülebilir. Bu nedenle yüz yüze eğitimin yapıldığı dönemlerde, daha geniş örneklemelerde araştırmalar yapılabilir ve ulaşılan sonuçlar karşılaştırmalı olarak yorumlanabilir.

Genelde tüm öğretmenlerin özelde DKAB öğretmenlerinin EBA'ya yönelik tutumlarını olumlu yönde artırmak için, EBA'nın sağladığı olanakları tanıtan hizmet içi eğitimler düzenlenebilir.

EBA platformunun DKAB dersi açısından sağladığı olanakları, hem platform üzerinden, hem de öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre inceleyen yeni çalışmalar yapılabilir. Bu çalışmalar, hem platformun geliştirilmesine katkı sağlayacak, hem de platform üzerinden yapılacak derslerin niteliğini artıracaktır.

KAYNAKÇA

- Aztekin, Beytullah. *Öğretmenlerin Eğitim Bilişim Ağı'na Yönelik Farkındalık Düzeyleri Ve Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Zonguldak: Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020.
- Bayyığıt Teker, Şeyma. *Öğretmenlerin Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi (TPAB) Yeterlilikleri İle Eğitim Bilişim Ağı (EBA) Kullanımına Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki*. Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Becit İşçitürk, Gökçe - Turan, Emine Zehra. "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Eğitim Bilişim Ağı'na İlişkin Görüşleri". *Turkish Studies* 13/29 (2018), 35-45. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.14299>
- Büyüköztürk, Şener vd. *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi, 26. Basım, 2019.
- Coşkunserçe, Ozan - İşçitürk, Gökçe Becit. "Eğitim Bilişim Ağı (EBA) Platformu Hakkında Öğrencilerin Farkındalığının Artırılmasına Yönelik Bir Durum Çalışması". *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi* 7/1 (2019), 260-276.
- Çakmak, Zafer - Taşkıran, Cengiz. "Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Perspektifinden Eğitim Bilişim Ağı (EBA) Platformu". *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 2017/9 (2017), 284-295.
- Doğan, Recai. "Cumhuriyet Dönemi İlahiyat Fakülteleri/Din Yükseköğretim: Tarihsel Gelişimi Problemleri ve Geleceği". *Türkiye'de Dinler Tarihinin Kurumsallaşması Sürecinde Prof. Dr. Abdurrahman Küçük*. ed. Ahmet Hikmet Eroğlu. 231-250. Ankara: Berikan Yayınevi, 2016.
- Ergün Bülbül, Serpil. "Çoklu Karşılaştırma Testleri ve Bir Örnek Uygulama". *Öneri Dergisi* 3/14 (2000), 95-100.
- Gür, Bekir S. vd. *Eğitime Bakış 2018: İzleme ve Değerlendirme Raporu*. Ankara: Eğitim Birsen Stratejik Araştırmalar Merkezi, 2018.
- Kaptan, Saim. *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri*. Ankara: Tekışık, 11. Basım, 1998.
- Karagöz, Yalçın. *SPSS ve AMOS 23 Uygulamalı İstatistiksel Analizler*. Ankara: Nobel, 2016.

- Karasar, Niyazi. *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın, 26. Basım, 2014.
- Karasu, Teceli. “İmam Hatip Meslek ve DİKAP Dersi Öğretmenlerinin Eğitim Bilişim Ağı (EBA) İle İlgili Görüşleri” 7/2 (2018), 925-943.
- MEB, Milli Eğitim Bakanlığı. “Fatih Projesi”. Erişim 17 Nisan 2021.
<http://fatihprojesi.meb.gov.tr>
- Şireci, Murat. *Öğretmenlerin EBA Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021.
- Tabachnick, Barabara G. - Fidell, Linda S. *Using Multivariate Statistics*. Boston: Pearson, 6. Basım, 2013.
- Uğurlu, Burcu - Gürsoy, Gülden. “Eğitim Bilişim Ağı Tutum Ölçeği Geliştirme Çalışması”. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama* 8/2 (2018), 35-66.
<https://doi.org/10.17943/etku.349499>
- Varışoğlu, Behice. “Öğretmenlerin Eğitim Bilişim Ağı (EBA) Tutumlarının İncelenmesi”. *Turkish Studies-Social Sciences* 14/6 (2019), 3511-3521.
<https://doi.org/10.29228/TurkishStudies.39294>
- Yıldız, Sevgi. “Sosyal Bilimlerde Örneklem Sorunu: Nicel ve Nitel Paradigmalarından Örneklem Kuramına Bütüncül Bir Bakış”. *Kesit Akademi Dergisi* 3/11 (2017), 421-442.